UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ambrosius Calepi/||nus Bergomates: professor de||uotus ordinis Eremitarum sancti Au/||gustini: Dictionum latinarum e greco || pariter diriuantiu[m]: earu[n]de[m]q[ue] interpre/||tationu[m] collector ...

Calepino, Ambrogio

[Wien], 1512

VD16 VD16 C 227

J Ante R

---

urn:nbn:de:hbz:466:1-97871

Visual Library

augēs inuiſum illud/vel illius auctorē faciet. Hui⁹ dimi. eſt inuidiola. Idē. Cū neſcio quid inter eos inuidiolę exortum fuiſſet.

Inuidentia: eſt ęgritudo animi/quę propter res ſecundas alterius ſuſcipitur: quę nullam iacturam afferūt inuidenti. Cicero in tertia Tuſcu. Ab inuidendo inuidentia recte dici poteſt: vt effugiamus ambiguum nomen inuidię. Cadit em̄ in vtrumq̧: et in eū qui inuidet/et in eum cui inuidetur. Unde potētia et opes inuidioſę dicuntur: quod verbum ductum eſt a nimis videndo fortunam alterius. Ubi inuidentiā ꝙ̄ inuidiam dicere maluit/ tanꝙ̄ inuidentia inuidi ſit: inuidia eius cui inuidetur. Sed in frequenti vſu eſt inuidia magis ꝙ̄ inuidentia apud doctos indoctoſq̧ indiſcriminatim. Inuidia diſtat ab odio/ꝙ inuidemus fortunato/odimus vitioſum: ꝙ inuidiā ꝓfiteri erubeſcimus: odiſſe palā decoꝝ eſt: ꝙ inuidia hoim̄ tantū eſt: odiū reliquaꝝ tantū animātiū: vt inquit Plutar. in libro de inuidia ⁊ de odio.

Inuidus q̇ actu alicui inuidet. Horaci⁹. Inuid⁹ alteri⁹ macreſcit rebus opimis.

Inuidioſus: qui morbo inuidentię laborat. Ouid. Tēpus edax reꝝ/tuq̧ inuidioſa vętuſtas Om̄ia deſtruitis. Interdū ſumitur pro eo cui habet̄ inuidia. Idē. Pactolonq̧ petit ꝙ̄q̧ nō aureus illi Tempore: nec charis erat inuidioſus harenis. Sic potētia et opes inuidioſę dicunt̄. Cicero Dolobellę. Cōtingit em̄ tibi qḋ haud ſcio an nemini vt ſumma ſeueritas aniaduerſionis nō modo nō inuidioſa/ſed etiā popularis. Et inuidioſus: odioſus atq̧ inuiſus dicit̄. Un̄ inuidioſa res dicit̄: quę facti atrocitatē augens/inuiſū illud vel illius auctorē facit.

Inuide facere dicit̄: q̇ ꝑ inuidiā aliq̇d agit.

Inuidioſe: vel q̇ per inuidiaʒ/vel qui in aliquem excitat odiū: eūq̧ inuiſum facit.

Inuigilo as. pe. cor. ſupra ſiue int⁹ vigilo/ ſollicit⁹ ſum. Lactā lib. iiij. Uel cuſtodiēdis domib⁹ inuigilat.

Inuito tas. pe. pro. manifeſtā habet ſignifiationē quā ponit Cicero. Ad quē fruendū nō modo nō retrahit verumetiā inuitat atq̧ allectat ſenect⁹. i. ꝓuocat. Et Inuitare eſt delectari. Uirg. lib. j. Geor. Inuitat genial' hyems: curaſq̧ reſoluit. Itē replere. Plaut⁹ in Am. Mira ſunt niſi inuitāt ſeſe pluſculū.

Inuitat⁹ us. inuitamentū ⁊ inuitatio ꝓ eodē ſumunt̄. Cicero Cęſari. Mitto ad te Trebratiū: atq̧ ita mitto/ vt initio mea ſpōte: poſt autē inuitatu tuo mittendū duxerim. Idē i Hortē. Uoluntates aūt nulla ad neceſſarias inuitamēta afferunt ſenibus.

Inuit⁹ ta. tu n. qḋ nō libēter fit. Terē. in And. Feci hodie vt fierēt inſperāte atq̧ inuito Pāphilo. Cice. lib. ij. ad Herē. Sin eſt ꝓbus: cur talē inuitā inuitum cogis relinquere. Idē cōꝑatiuū poſuit cū ait: Quē ego paulo ſciebā/vel imprudēti⁹ vel inuiti⁹: nolo em̄ dicere de tā ſuaui hoie faſtidioſius.

Inunco cas. quaſi vnco inuador/arripio. Lucil. Aut q̇ nūmos triſtis inuncat. Col. li. viij. Tū etiā quotidie minuit̄ lana: q̄ quāto ꝓlixior ī pectore cōcreſcit/tāto magis obnoxiū eſt rubis: quib⁹ velut hamis inuncata a paſcentiū tergorib⁹ auellit̄.

Inundo as. qn̄q̧ abſolute ponit̄: ⁊ ſignificat creſco ⁊ extra alueū verſor. Pli. Anteq̧ nilus inundaret. Qn̄q̧ actiue: ⁊ ꝓ ambulo ponit̄. Idē. Agros ⁊ ſata oīa inūdauit. Hinc fit inundatio/ꝓ diluuio.

In vnguē et ad vnguē: ſignificat ad ꝑfectionē. Uirg. li. ij. Geor. Nec ſeci⁹ oīs in vnguē Arborib⁹ poſitis ſecto via limite quadret. Trāſlatio a lapicidis: qui vngue marmoris lenitatē experiunt̄.

Inui⁹ ia. ium. qḋ eſt ſine via: ⁊ ꝑ qḋ iri nō poteſt.

I Ante O

Ionia: regio minoris Aſię media inter Cariā ⁊ ęoliā ab Ionio athenienſiū duce cognoīata: q̇ eā regionē ſubegit. Uel ab Iano Iaphet filio/ vt Ioſeph⁹ inq̇t. In ea Miletū ciuitas/ Priēnis/ Epheſus ⁊ Claçomene.

Iordanis fluui⁹ i iudęa eximię ſuauitatis. Orit̄ ad radices lybani: duob⁹ fontib⁹ ſurgit: alteri nomē Ior: alteri Dan: q̇ ſimul iuncti Iordanis nomē efficiunt.

I Ante P

Ipſe a. um. ꝓnomen demōſtratiuū: quādo ſcilicet cum aliīs pronominibus iunctū eoꝝ accipit ſignificationem: vt egoipſe/tuipſe/illeipſe. Inuenitur tamē ſępe abſq̧ aliīs ꝑ eclypſim prolatū: ⁊ tamē eoꝝ habens ſignificationem/quę cū eo ſubaudiunt̄. Uirg. Quęq̧ ipſe miſerrima vidi. Aliquādo relatiuū eſt. Idē. Ipſe ardu⁹ altaq̧ pulſat Sidera. Aliquādo emphaſim: id eſt expreſſionē alicui⁹ rei latētis habet: vt ſi dicā. Ipſe pater de quo minus credendū eſſet qui hoc fecit. Quod ſi ei addat̄ particula met: vt ipſemet: diſcretio ſignatur. Hoc eſt ipſe ſolus/ ⁊ non cū aliīs: vel ipſe ꝑ ſe/ et nō per alios. Aliquādo ſignificat ſimilē: vnde ⁊ comparatiuū habet ipſior/et ſuperlatiuū ipſiſſim⁹: id eſt ſimilior ſimillimus. Apud veteres ipſus ꝓ ipſe dicebat̄. Teren. Ipſus eſt.

Ipſippe: id eſt ipſi nec aliī.

Ips: vermiculus eſt: qui corna viteſq̧ pręrodit: vt cis frumenta/tripis ligna/ſis veſtes/is vitra/ midas famā. Declinatio autē hui⁹ nominis nō facilis eſt. Un̄ docet ſic Suidas ιψοσ κωληξ Ταικλιρεται ιποσ και Το πληθυντικον ψι.

Ipſulces: bracteę dicebantur in muliebrē virilem ve ſpeciem expreſſe.

I Ante R

Ir neutri generis ⁊ indeclinabile: ꝓprie man⁹ ꝯcauitas: licet qn̄q̧ ꝓ ipſa manu ponatur.

Ira dicta eſt ab eo qḋ eſt ire: Nā a ſe it q̇ iraſcit̄ ⁊ furit. Unde ⁊ qui irā deponit ad ſe redire dicit̄. Teren. in Adel. Tandē repꝛime iracundiā/ ⁊ ad te redi. Eſt autē ira: libido puniēdi ei⁹/a quo iniuria offenſi ſumus.

Iratus dicit̄: qui ex aliqua re laceſſit⁹ excāduit: etiā ſi natura nō ſit iracundus.

Irate aduerbium: per irā ſignificat.

Iracundus: qui ex parua vel nulla cauſa: quiq̧ natura ad iram procliuis eſt: etiam ſi tunc nulla moueatur ira. Hinc iracundia dicta (auctore Feſto) ꝙ iram incēdat. Dona. Ira de cauſa eſt: iracūdia de vitio multū iraſcētis. Sene. libro de ira. Ira quo diſtet ab iracundia apparet: quo ebri⁹ ab ebrioſo/ et timēs a timido. Iratus poteſt eſſe nō iracundus. Iracundus poteſt aliquādo nō iratus eſſe: vſurpatiue tamē iracundia ponit̄ pro ira. Cice. libro. iij. Tuſc. Iracūdia eſt vlciſcendi libido.

Iraſcor iraſceris irat⁹: cōſtruit̄ cū dtō. Plau. Noli amabo Amphitrio iraſci Soſię cauſa mea. Hui⁹ cōpoſita ſunt Subiraſcor: qḋ eſt paulū iraſcor. Obiraſcor: cōtra iraſcor. Liui⁹ libro. j. Fortunę vt ſit ob irati cultum reliquerant deū.

Ire pedib⁹ in ſentētiā q̇d ſignificet: vide ſupra in eo is.

Irenarches ſiue irenarcha dicit̄: q̇ ad tollēdas diſcordias/ ⁊ pacādos ciuiū aīos i ciuitate ꝑficit̄. Apud iuriſcōſultos tamē dicit̄: q̇ diſciplinę publicę ⁊ corrigēdis morib⁹ ꝑficit̄. Gręci ei ειρηνην pacē vocāt αρχων.

Iris is. vel idis. arcus cęleſtis: ab ειρειν qḋ eſt nūciare. Nā poetę deoꝝ nunciā fingunt. Uirg. Irim de cęlo miſit ſaturnia Iuno. Hui⁹ arcus cauſa eſt radi⁹ ſolis cauę nubi immiſſus: qui repulſa acie in ſolē refringit̄. Nubes em̄ formā arcus diſcoloris efficiūt: quia alię partes eaꝝ tumidiores ſunt/alię ſummiſſiores: ⁊ quędā craſſiores/ꝙ̄ vt ſolē tranſmittāt: alię imbecilli/

ores ꝙ̄ vt excludãt. Hęc inęqualitas alternis lucem vmbraſq; cõmiſcet: ⁊ exprimit illã mirabilẽ arcus varietatẽ. Eſt ⁊ iris herba ſuauiſſimi odoris: vt Pli. libro. xxj. teſtis eſt: cuius radicẽ dixit in vnguẽtis ⁊ medicinis cõmendari. Caulẽ habet cubitalẽ ⁊ rectũ/ radicẽ raphano ſimilẽ: quę ſternutamenta mouet. Floret diuerſoꝝ coloꝝ ſpecie quaſi arcꝰ cęleſtis a quo nomen habet: vulgo dicit̃ liliũ ceruleũ.

Ironia cũ accentu in penul. dici poteſt ſimulatio vel illuſio ειρωνεια ab ειρω dico: ⁊ inde ειρωνευομαι in voce paſſiui qđ eſt cauillor. Figura cũ aliquid per contrariũ dicit̃ ⁊ illuſionẽ.

Irretio tis. a rete fit: et ſignificat retineo rete quaſi capio. Unde irretitus dicit̃: qui aliqua fraude vel blandicijs aut dolo: quaſi rete captꝰ. Lactã. libro. iij. Eos autẽ qui deũ ſciunt/ dolis et aſtu aggreditur/ vt cupiditate aut libidine irretiat: aut peccatis blãdiẽtibꝰ deprauatos impellat ad mortẽ.

Irraucio is. irrauſi ſum. ex in et raucio: quod a raucꝰ deſcendit. Et ſignificat raucus fio. Dicitur et irrauceo es. irraucui. Cicero li. de ora. At Aeſopũ ſi paulũ irraucuerit explodi.

Irpices pe. cor. genꝰ caſtroꝝ ferreoꝝ ſeu regulę cũ pluribꝰ dentibꝰ: quos itẽ vt plauſtra boues trahunt vt ꝓruãt glebas: ⁊ extirpẽt herbas in agris.

Irrepo is. pe. ꝓ. pſi. ptũ. ſignificat paſſim ⁊ latẽter more reptiliũ intro eo: auiꝰ frequẽtatiuũ ẽ irrepto. Hora. Uex ope in lõgo fas eſt irrepere ſomnũ.

Irripio pis. penul. corre. intus rapio. Cicero. Irripiũt in ędes ſubito.

Irrigo as. pe. cor. ex in et rigo: ſignificat quaſi riuos in agrũ deduco. Rigo autẽ a riguus.

Irriguus a. um. quod irrigat̃/ vel facile irrigari poteſt. Cato. Uinea eſt prima/ vel ſi vino multo eſt. Secundo loco hortus irriguus. Accipitur ⁊ quandoq; in ſignificatione actius: vt Aq̃ irriguat q̃ irrigat. Uirgil. libro. iiij. Georg. Irriguũq; bibant violaria fontẽ. Tibul. Tunc bibit irriguas fertilis hortus aquas. Ambro. ſubſtantiuo vſus eſt. Magna eſt elemoſyna quę ardentiũ criminũ globos beniuolẽtię ſuę fonte refrigerat: ⁊ quodã irriguo largitatis obruit incendia delictorũ. Et lib. Hexa. Ex ſi irriguis aquaꝝ plęrũq; ⁊ ſegetes letiores ſunt.

Irrito tas. penul. corre. componit̃ ex in et rato tas. quo veteres vtebantur pro ratũ facio/ approbo: ⁊ ſignificat nõ ratũ eſſe volo/ vel oſtendo/ vel facio. Et irritũ: improbatũ/ nõ ratũ/ et per tranſlationẽ in nihilũ redactũ. Uirgil. Irrita ꝑpetua ſoluent formidine terras. Teren. in Phor. Quod dictũ indictũ eſt: quod erat ratũ id irritum eſt.

Irrito tas. penul. ꝓduc. ſignificat prouoco/ iraq; incendo. Frequentatiuũ ab irruo per mutationẽ u in i/ euphonię cauſa. Tractũ a canibus: qui cum prouocantur irruunt. Uel vt Dona. ait. Qui reſtrictis dentibus hanc litterã r. imitãtur. Uirgiliꝰ libro. x. Irritat q; virum telis et voce laceſſit. Ouidius libro. ij. Faſtoꝝ. Tũ ſicco primas irritat cortice flãmas: id eſt ſuſcitat. Plautꝰ in Amphi. Irritabis crabones. Eſt et prorito as. pe. prod. Nã ſicut irrito pro laceſſo ab irruo eſt/ ita prorito a proruo. Nec multũ in ſignificatione differunt: Nã prorito idẽ eſt quod ꝓuoco. Col. libro. ij. Lini ſemen niſi magnus eſt eius in ea regione quã colis ꝓuentus ⁊ preciũ prorita/ ſerendũ non eſt. Agris eñ ꝑcipue noxiũ eſt. Hic in bonã partẽ ſumitur. Irrito ꝟo magis frequẽtatũ eſt ꝙ̄ prorito. Et ferme ſemꝑ acris maleq; vehemẽtię. Prorito nõ ſic/ ſed in bonã et in malã partẽ/ vti ꝓuoco capi poteſt. Irrito ſemper in malã.

Irrogo gas. penul. corre. infero/ infligo. Plau. in Cap. Qui conſilium inicere quo nos victu et vita prohibeant: his diem dicã irrogabo multã vt mihi cęnas decẽ meo arbitratu dent/ cum cara annona ſit. Augꝰ libro quarto de ciui. dei. Nã iuſtis quicquid malorum ab iniquis dominis irrogatur: nõ eſt pęna criminis/ ſed virtutis examen.

Irruo: cũ impetu feror. Sal. Cũ forte in eũ irruerẽt/ facile repulſi. Do. Irruere ꝓprie dicunt̃: q̃ cũ furore pręliũ ineunt. Qñq; rõne ꝯpoſitiõis in: ſignificat introruo/ intromitto/ ingero. Augꝰ. Uidiſtis mulierẽ in ciuitate famoſã/ nõ inuitatã irruiſſe cõuiuio.

Irrugio is. valde rugio. Hiero. in Geñ. Auditis ẽſau ſermonibꝰ patris/ irrugijt clamore.

Irrũpo: violenter et cũ impetu ingredior. Pliniꝰ libro xxxv. L. Hoſtilius mancinus qui primꝰ Carthaginẽ irruperat. Lactan. libro. ij. Nã cũ ab Alexandro capta ciuitas eſſet: ac milites ad eaꝫ ſpoliandã irrupiſſent. Et ferme ſemper in hac ſignificatione hoc verbo vtuntur auctores. Lactã. proprie ſumpſit libro ſexto ꝓ penitus frango. Summũ inter ſe hominũ vinculũ eſt hũanitas: quod qui irruperit: nefarius ⁊ parricida exiſtimandus.

Irrumo as. penult. correpta: a ruma mãma. Uide in dictione Fello fellas.

I Ante S

Is ea id: eandẽ ſignificationẽ habet quã hic: ⁊ eundẽ locũ retinet: vt qui diuitias cupis: is vel hic/ vel ille/ vel idẽ auarus eſt. Ab is fit iſce/ ſicut ab hic hicce.

Is: vrbs a Babylone itinere dierum octo diſtãs: apud quam eſt is fluuius e quo bitumẽ totius Babylonis ſubminiſtrabatur.

Iſęus cũ ae diph. nomẽ rhetoris pariter ⁊ philoſophi: quẽ Philoſtratus in vitis ſophiſtaꝝ Aſſyriũ tradit. Cuius hoc fuit inuentũ/ omnẽ materiã in breue cõijcere. Eſt ⁊ nomen fluminis.

Iſagogę pe. ꝓ. latine introductio dicit̃: ex εισ qđ in indicat: ⁊ αγω duco: vnde αγογη ductio.

Iſagogicon: introductoriũ. Grãmato iſagogus litterarũ introductor vel inductor/ ꝙ eas inducat. i. introducat quodã modo in corda diſcentiũ.

Iſapis penul. producta: fluuius propinquus Ceſẽnę: vt Stra. libro. v. ſcribit.

Iſara penul. corre. fluuius Rhodano ſe iungẽs: vbi Cemenus mons rhodano applicat̃ vſq; huc: ad druentiã effertur in adriaticũ ſinũ.

Iſaurum: ciuitas Pamphilię: a qua Iſauricus ſeruilius romanus dictus eſt: qui Iſaurum cępit. Ouidiꝰ. Aphrica victorẽ de ſe vocat alter Iſaurũ. Hic adeo pauper fuit/ vt publico funere Romę elatus fuerit. Ammianus Iſaura plurali numero dixit. Claudiopolis/ quã deduxit Coloniam Claudius Cęſar iſaura ante. Alij Iſauriaꝫ fęminino genere protulerunt. Sunt qui dicunt Iſuriã regionẽ minoris Aſię: dictã ꝙ vndiq; aurarũ flatibus pateat: eiuſq; metropolim eſſe Seleuciam.

Iſchia ſcribit Iulius pollux: carnoſas poſt lũbos vtriuſq; eminentias appellari: quę ꝟo poſt hęc increſcunt/ γλουτοι: hoc eſt latine nates. Duo illa oſſa circa quã verſura fit/ ita diſtinguuntur: vt dicatur concauũ illud ſuperius κοτυλη: latine acceptabulũ. Inferius ꝟo ισχια: quod noſtri Coxendicẽ dicũt. Quo etiam nomine ⁊ neruus ille nominat̃ qui Coxendicẽ femori cõmittit. Erit ergo Coxendix: vertebra cotyle inſixa/ quã pixidẽ appellãt: neruis quibuſdã ita illigata vt facilis coxaꝝ motus atq; flexus fiat: vñ qui coxendice laborãt/ iſchiadici vel iſchiaci dicunt̃. Pliniꝰ. Hoc aquã bibere catillo mire id ꝓdeſſe iſchiadicis. Recentiores medici ſciaticã dicunt.

Iſchyros cũ accentu i prima; latine fortis dicit̃: ισχυσ enĩ fortitudo dicitur.